

ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ „НЕОФИТ РИЛСКИ“

СТАНОВИЩЕ

Настоящото становище е изготвено на основание на Заповед на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски“ № 1731/19.09.2024 г. за определяне на научно жури по процедурата за публична защита на дисертационен труд за присъждане на ОНС „доктор“ по докторска програма „Педагогическа и възрастова психология“ в ПН 3.2 Психология, 3. Социални, стопански и правни науки, и е в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за неговото прилагане, Закон за висшето образование, както и действащите Вътрешни правила на ЮЗУ „Неофит Рилски“.

Тема: „Влияние на стреса и удовлетвореността от работата върху развитието на „бърнаут синдром“ при учители от училища в Република Гърция“.

Изготвил становището: Доц. д-р Наташа Ангелова, катедра „Психология“, Философски факултет, ЮЗУ „Неофит Рилски“.

Докторант: Мария-Сара Кумуцу, катедра „Психология“, Философски факултет, ЮЗУ „Неофит Рилски“.

Научен ръководител: Доц. д-р Русанка Манчева, катедра „Психология“, Философски факултет, ЮЗУ „Неофит Рилски“.

Дисертационният труд „Влияние на стреса и удовлетвореността от работата върху развитието на „бърнаут синдром“ при учители от училища в Република Гърция“ е обсъден и предложен за публична защита

от катедра „Психология“ при Философски факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски“, всички документи са предоставени в срок. Процедурата е в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за неговото прилагане, Закон за висшето образование, както и действащите Вътрешни правила на ЮЗУ „Неофит Рилски“.

Актуалност и значимост на темата: Докторската дисертация е на интересна и значима тема не само за учителската професия, а като цяло по отношение на професионалния живот на хората. Множество изследвания, вече много години доказват, че способностите за понасяне на стреса на работното място влияят пряко върху преживяваната удовлетвореност от реализираната професия и развитието на бърнаут. От друга страна удовлетвореността от работата е свързана с професионалното прегаряне по много противоречив начин. Връзката между двете често е обратнопропорционална като според научните източници най-често влиянието е от бърнаута към удовлетвореността от работата. Учителската професия не прави изключение и резултатите от дисертацията доказват сложната връзка между изследваните конструкти. Докторантката обръща специално внимание на множеството роли на учителите, чието изпълнение в комбинация с неблагоприятните условия на труд често създават предпоставки за стрес и изтощение, което затрудня работата. Стресът на работното място и бърнаута са основен предмет на изследване, като докторантката проследява също и тяхната роля за психическото и физическото здраве на учителите в сферата на специалното образование. Задълбочено са разгледани и ефектите върху качеството на преподаване и произтичащото от това отрицателно въздействие върху учениците.

Поставената цел за изследване на връзките на зависимост между тези конструкции, подчертава научната обосновааност на дисертацията, именно защото изследването е отлично подкрепено от научната литература, но и е мотивирано от логиката на професионалната практика на докторантката.

Характеристика на научната и научно-приложната продукция на кандидата: Дисертационният труд включва увод, три глави (теоретична част, разкриваща разбиранията на различни автори за професионалния стрес и неговите ефекти върху личността на учителите, удовлетвореността от работата, като педагогически феномен и връзката му с бърнаут синдрома в труда на учителя. Текстът на дисертационния труд е в обем от 233 страници, които включват 9 диаграми и 23 таблици. Използваната литература обхваща 448 заглавия на английски и 125 на гръцки език.

В първа глава се споменават основните теоретични подходи към стреса, стреса на работното място, факторите за тяхното възникване, причините, ефектите и управлението. Също така е анализирана връзката между стреса на работното място и бърнаут синдрома, между някои демографски показатели и стреса/бърнаута на работното място, както и начините за справяне със стреса на работното място на учителите. Разгледани задълбочено са моделите и теориите за удовлетвореността от работата и връзката между училищното ръководство и удовлетвореността от работата.

Втора глава представя методологията на проведеното психологическо изследване. В тази глава са описани целта, задачите на изследването, изследователските хипотези, изследваните лица, както и използваните инструменти за събиране на изследователски данни и обработка на получените резултати и накрая етичните проблеми на изследването. Представена е вътрешната консистентност на въпросниците, използвани за

оценка на прегарянето, стреса и удовлетворението от работата. Анализа на надеждността на методиките показва, че стойността на алфа на Кронбах е много висока, което дава увереност на докторантката при интерпретиране на резултатите от изследването.

Трета глава, предлага анализ на резултатите от изследването, дискусия, изводи, приложения и научни приноси. Получените резултати са представени в табличен и графичен вид, като придружаващите ги анализи показват способностите на докторантката Мария-Сара Кумуцу да разчита данни и да прави адекватни научни изводи и интерпретации. От анализа на резултатите, авторката прави интересни обобщения относно взаимодействието на синдрома бърнаут със стреса и удовлетворението от работата, както и за демографските характеристики, които влияят върху нивата на бърнаут и неговите измерения. Представените в дисертацията приноси имат практическа и научна стойност. Публикациите са пряко свързани с темата на дисертацията и са публикувани в научни издания.

Техническо изпълнение: Работата е добре изпълнена и отговоря на изискванията за такъв труд.

Заключение: Представеният научен труд показва, че докторант Мария-Сара Кумуцу притежава познания по темата на дисертацията и добри компетенции в областта на педагогическата и възрастовата психология. Смятам, че научната разработка отговаря на условията и реда за присъждане на образователната и научната степен „доктор” по Закона за развитие на академичния състав в Република България, ППЗРАС, Правилника за развитие на академичния състав на ЮЗУ „Неофит Рилски”.

Въз основа на изложеното по-горе приемам, че предложеният дисертационен труд *„Влияние на стреса и удовлетвореността от работата върху развитието на „бърнаут синдром“ при учители от училища в Република Гърция”* отговаря на изискванията, посочени в Закона за развитието на академичния състав в Република България. Поради това давам положителна оценка на дисертационния труд и предлагам на членовете на научното жури да подкрепят процедурата за присъждане на образователната и научна степен „доктор“, в професионално направление: 3.2. „Психология, Педагогическата и възрастовата психология на докторант Мария-Сара Кумуцу.

30.09.2024 г.
гр. Благоевград

Подпис:
(доц.д-р Наташа Ангелова)

SOUTH-WEST UNIVERSITY "NEOFIT RILSKI"

OPINION

The present opinion was prepared on the basis of the Order of the Rector of the SWU "Neofit Rilski" No1731/19.09.2024 for the appointment of a scientific jury for the public defense of a dissertation for the awarding of a Ph.D. in the doctoral program "Pedagogical and age psychology" in 3.2 Psychology, 3. Social, economic and legal sciences, and is in accordance with the requirements of the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria, the Rules for its Implementation, the Law on Higher Education, as well as the current Internal Rules of South-West University "Neofit Rilski".

Topic: "Influence of Stress and Job Satisfaction on the Development of the 'Burnout Syndrome' in Teachers from Schools in the Republic of Greece"

The opinioin was prepared by: Assoc. Prof. Natasha Angelova, Ph.D., Department of Psychology, Faculty of Philosophy, South -West University "Neofit Rilski".

Doctoral student: Maria-Sara Koumoutsou, Department of Psychology, Faculty of Philosophy, South -West University "Neofit Rilski".

Scientific supervisor: Associate Professor Rusanka Mancheva, Ph.D., Department of Psychology, Faculty of Philosophy, South -West University "Neofit Rilski".

The dissertation "Influence of Stress and Job Satisfaction on the Development of the "Burnout Syndrome" in Teachers from Schools in the Republic of Greece"

was discussed and proposed for public defense by the Department of Psychology, Faculty of Philosophy, South-West University "Neofit Rilski", all documents were submitted on time. The procedure is in accordance with the requirements of the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria, the Regulations for its Implementation, the Law on Higher Education, as well as the current Internal Rules of the Neofit Rilski Higher Education Institution.

Relevance and importance of the topic: The doctoral dissertation is on an interesting and significant topic not only for the teaching profession, but in general in relation to people's professional lives. Numerous studies, for many years now, prove that the ability to tolerate stress at the workplace directly affects the perceived satisfaction with the realized profession and the development of burnout. On the other hand, job satisfaction is related to burnout in a very contradictory way. The relationship between the two is often inversely proportional, and according to scientific sources, most often the influence is from burnout to job satisfaction. The teaching profession is no exception and the results of the dissertation prove the complex relationship between the studied constructs . The doctoral student pays special attention to the multiple roles of teachers, the performance of which in combination with unfavorable working conditions often create prepossessions for stress and exhaustion, which makes work difficult. Workplace stress and burnout are the main subject of research, and the doctoral student also traces their role in the mental and physical health of teachers in the field of special education. Thoroughly are the effects on the quality of teaching and the resulting negative impact on students are also considered. The set goal of researching the relationships of dependence between these constructs emphasizes the scientific validity of the dissertation, precisely because the research is well

supported by the scientific literature, but also motivated by the logic of the professional practice of the doctoral student.

Characteristics of the candidate's scientific and scientific-applied production: The dissertation includes an introduction, three chapters (theoretical part, revealing the understandings of different authors for the professional stress and its effects on teachers' personality, job satisfaction and the relationship with the burnout syndrome in the work of the teacher. The text of the dissertation is in a volume of 233 pages, which include 9 diagrams and 23 tables. The literature used covers 448 titles in English and 125 in Greek language.

The first chapter focuses the main theoretical approaches to stress, stress in the workplace, factors for their occurrence, causes, effects and management. Also analyzed is the relationship between work stress and burnout syndrom between some demographically indicators and stress/burnout, as well as ways to deal with stress at the teachers' workplace. Examined thoroughly are models and theories of job satisfaction and the relationship between school leadership and job satisfaction.

The second chapter presents the methodology of the conducted psychological research. This chapter describes the aim, tasks of the research, research hypotheses, sample size, as well as the tools used to collect research data and process the obtained results, and finally the ethical issues of the research. The internal consistency of the questionnaires used to assess burnout, stress and job satisfaction is presented. An analysis of the reliability of the methods shows that the value of Cronbach 's alpha is very high, which gives confidence to the doctoral student when interpreting the results of the study.

The third chapter offers an analysis of the research results, discussion, conclusions, applications and scientific contributions. The obtained results are

presented in tabular and graphical form, and the accompanying analyzes demonstrate the abilities of the Ph.D. student Maria-Sara Koumoutsou to read data and make adequate scientific conclusions and interpretations. From the analysis of the results, the author does interesting generalizations about the interaction on the syndrome burnout with job stress and satisfaction, and for demographic characteristics that influence levels of burnout and its dimensions. The contributions presented in the dissertation have practical and scientific value. The publications are directly related to the topic of the dissertation and are published in scientific publications.

Technical implementation: The work is well done and meets the technical requirements for such a kind of work.

Conclusion: The presented scientific work shows that Ph.D. student Maria-Sara Koumoutsou has knowledge of the topic of the dissertation and good competences in the field of pedagogical and age psychology. Based on the above, I accept that the proposed dissertation work *"Influence of Stress and Job Satisfaction on the Development of the 'Burnout Syndrome' in Teachers from Schools in the Republic of Greece"* meets the requirements specified in the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria. Therefore, I give a positive assessment of the dissertation work and propose to the members of the scientific jury to support the procedure for awarding the educational and scientific degree "doctor", in the professional direction: 3.2. "Psychology, Pedagogical and age psychology of doctoral student Maria-Sara Koumoutsou.

30.09.2024
Blagoevgrad

Signature:
(Assoc. Prof. Natasha Angelova, Ph.d)